[فوئاد سالم] ئەفسانەی هونەر و هەڵوێست.. گۆران هەڵەبجەیی

پێشکەشە بە [١٠]یەمین ساڵڕۆژی کۆچی دوایی هونەرمەند.

زیادەڕۆیی نیە گەر ب□□□م حیزبی شیوعی عێراقی لە دەمی دامەزراندنیەوە تا قەدەغەکردنی وەک حیزبێکی چەپ، مەدرەسەیەک بووە بۆ بەرهم□ه□نان و پێگەیاندنی هەزارەها(بەهرمەند) .گەر ئاوڕێک لەمێژووی عێراق بدەینەوە دەبینین ئەو بەهرم□ند□انەی لەبوارە جیاجیاکاندا ڕۆڵ و کاریگەریان هەبووە ئەندام یا هاوسۆزی حیزبی شیوعی بوون. تا ئەو دەمەی بەعسی فاشی کۆنترۆڵی دەسەڵات و سەرجەم کۆمەڵگاو کایە ئیبداعیەکانی نەکردبوو ،بەدەگمەن کەسێکی بەهرم□ند دەستدەکەوت کە ئەندام یا لایەنگری حیزبی شیوعی نەبوو بێت.

پاش ئەوەی لەکۆتایی حەفتاکانی سەدەی ڕابردوودا شاڵاوی گرتن و ئەشکەنجە و کووشتن بۆسەر حیزبی شیوعی دەستی پێکرد ،ڕۆژبەڕۆژ ئەو شاڵاوە توندتر دەبوو، بۆیە بەناچاری زۆربەی ئەو بەهرم□ند□انە عێراقیان بەجێ هێشت و ڕویان کردە هەندێک وڵاتانی عەرەبی وەک یەمەنیی باشوور،لیبیا ،جەزار،سوریا..هەروەها هەندێکیشیان لە وڵاتانی ئەوروپای ڕۆژ هەڵات گیرسانەوە،ژمارەیەکی زۆریشیان ڕوویان کردە چیاکانی کوردستان و بوونە پێشمەرگەی حیزبی شیوعی.

یەکێک لەو بەهرم□ند□انەی هەرزوو عێراقی جێهێشت ، هونەرمەندی پایەبەرزی عێراقی {فوئاد سالم} بوو.بەهۆی ناوبانگ و ئاستی بەرزی جەماوەری و پێگەو توانای لە نێو هونەری گۆرانی عێراقیدا دەزگاکانی بەعس فشارێکی زۆریان خستەسەری ،دەیانەویست بەهەرجۆرێک بێت ئەو شوعیە جەسورە ئەو دەنگە دلێرە خامۆش بکەن .سەرەتا هەوڵیاندا بە پێدانی ئیمتیازات بیکەنە بەعسی، دەمێک زانیان ئەم کارە سەرناگرێت تووندوتیژی و لێدان و سوکایەتی دەستی پێکرد ،پاشان لە پەیمانگای هونەرەجوانەکان وەک وانەبێژ دەریان کرد ،ئەوجا ڕێگری لە گووتنی گۆرانی و بەکارهێنانی زەبروزەنگ بەرامبەری شێوازێکی دیکەی فشاربوو بۆسەر هونەرمەندی کۆچکردوو.

لە ئاکامدا بۆی دەرکەوت کە لەو وڵاتەی خۆشی ویستوە و بەهونەرو سیاسەت خزمەتی کردوە، شوێنکی تێدا نەماوە بۆ ئەو بۆ درێژەدان بە ژیان .ئیدی دڵنیا بوو لەوەی مانەوەی لەوڵاتدا مەترسیە بۆسەرژیانی ،بۆیە بڕیاری سەفەریدا.

ئەو□ بوو ساڵی ١٩٧٨ عێراقی بەجێهێشت و هەرچی یادگاری تاڵ و شیرینی

ڕابردوو هەن لەپاش خۆى بەجێيهێشت و بەرەو كوێت سەرى هەڵگرت.
{نەغم)ى كىى دەربارەى ئەم مەشهەدە حەزينە دەڵێت:[تەمەنم شەش ساڵ بوو بەيانى زوو لەخەو هەڵيانساندم ، بەيانىەكى ساردو تەماوى بوو ،دايكم ،مامم ،دووكوڕى مامم، باوەگەورەو دايەگەورە لەدەورم كۆبووبوونەوە ، نەمدەزانى چى دەگوزەرێت ،گووتيان ماڵئاوايى لەباوكت بكە چونكە سەفەردەكات.بابم بەتووندى لەئامێزى گرتم و ماچبارانى كردم كە هاوكات فرمێسك بە چاوانيدا دەهاتە خوار.پاشان بەباوەشى ماممەوە لەسەر ديوارى حەوشەكەوە ديقەتم دا بابم لەگەڵ هەموو هەنگاوێكيدا ئاوڕدەدا تەوەو بەدەستتى ماڵئاوايمان بۆدەنێرێت ،ئێمەش بەهەمان شێو▯ و▯▯ماممان دەدايەوە ،تا لەنێو تەمى ساردى بەرەبەيانيدا بەيەكجارى ونبوو،ونبوونێك ٢٤ ساڵى خاياند تا بەديدارى شادبوومەوە،]ئەودەمە لەوبارەوە هيچ حاڵى نەبووم،پاشان كەگەورەبووم تێگەشتم چ تراجيديايەك ڕوويداوە.
فوئاد سالم پێشتر لەڕێگەى هونەرەكەيەوە لە كوێت ناسرابوو، هەر بۆيە بەخێرايى لەئامێزيان گرت و دەرگاى هونەريان بۆ كردەوە.
بەهۆى ئەو زەمينە گونجاوەى لەكوێت بۆى ڕەخسابوو، هونەرمەندى كۆچكردوو زۆر بەخێرايى چالاكيە هونەريەكانى گەشەى كرد،جگە لەكوێت ل▯و▯تانى ديكەى كەنداو بانگهێشت دەكرا بۆ سازكردنى ئاهەنگ و كۆنسەرت .
ژيانى هونەرمەندى كۆچكردوو لەكوێتيش دوور نەبوو لە فشارى مخابەراتى ئێراقى ،بەردەوام لەژێر چاودێرى و هەڕەشەى ئەو دەزگا تۆقێنەرەدابوو ، تەنانەت هەوڵدان بۆ كووشتنى يەكێك بوو لەپلانەكانيان.
بۆنمونە جارێك فوئاد سالم لە بەرنامەيدابوو لەيەكێك ل▯و▯تانى كەنداو بەشدارى كۆنسەرتێك بكات ، هاوكات بڕيار بوو لە ئێراقيشەوە چەند گۆرانيێژێك بەشداربن.مخابەراتى ئێراقى يەكێك لەو گۆرانيێژانە ڕادەسپێرێت كە بە دەرزيەكى ژەهراوى فوئاد سالم بكوژێت، بەهەرهۆيەك بێت خۆشبەختانە فوئاد ئامادەى ئەو ئاهەنگە نا بێت و پلانەكەيان شكست دێنێت.
ئەم مرۆڤە شيوعيە هێندە بەئەخلاق و لێبوردەبوو هەرگيز ئامادەنەبوو ناوى ئەونا پاكە بهێنێت،تەنانەت دواى هەرەسى ڕژێمى سەدداميش ئامادەنەبوو تۆڵەى لێبكاتەوە.لەوكارەدا پەنجەى تاوان بۆ ي▯كێك لەم سێ گۆرانبێژانە درێژدەكرا كە لەو ئاهەنگەدا بەشداربوون ئەوانيش سعدون جابر،رياض احمد،حميد منصوربوون.
تا دەهات فشارى موخابەراتى عێراقى لە باڵوێزخانەكەيان بۆ سەر هونەرمەند و هاوكات بۆ د▯س▯▯تدارانى كوێتتيش توندتر و زياتر دەبوو ،جا پێدەچێت لايەنى كوێت و خودى فوئاد ساليميش گەشتبنە ئەو

قەناعەتەی کە دەبێت کوێت بەجێ بهێڵێت.وەرای ئەم مەترسیانە سەددام حوکمی لەسەدارەدانی بە (غیابی) بەدەرکرد بوو، چونکە هەردەرفەتەکی بە بڕەخسایە هەرشی تووندی دەکردە سەر ڕژێمی بەعس و خودی سەددام. وەک خۆی ئاماژەی پێدابوو ،لە بەنەیەکی عەرەبیدا کەسێک لە باڵوێزخانەوە جپەدەچێت پیاوی مخابرات بووبێت،دەتەلای و بەهەمنی پێی دەڵێت{هەرچی دەکەیت دژ بە دەسەڵاتتی بەعس بیکە تەنها شتێک داوات لێدەکەم هێرش مەکەرە سەر سەرەک سەددام چونکە ئەنجامەکەی باش نابێت}.ئەویش داواکەی پشتگوێ خستبوو.
لەوانیە بەکار ئاسانی سەفەر ، کوێتیەکان پاساپۆرتی کوێتیان پێدابێت، چونکە ئەو خاوەنی هیچ پاسپۆرتێک نەبوو. ئەوەبوو بەر لەداگیرکردنی کویت لەلایەن سەددامەوە کوێتی بەجێهێشت . پاش بەجێهێشتنی کوێت لە قوبرس و ئەمریکاو سوریا ژیا.لەکۆتایدا بەیەکجاری لە دیمەشق جێگیر بوو . بەهۆی ئەوەی هونەرمەندێکی خاوەن جەماوەر و بەهەڵوێست بوو، حکومەتی سوری ڕێزی لێگرت و پێداویستیەکانی ژیانیان بۆ دەستەبەرکرد.
شایانی ئاماژەیە پاش ڕاپەڕین و کشانەوەی دامودەزگاکانی بەعس لەکوردستان، هونەرمەندی کۆچکردوو چەندین جار لەڕێگەی فەشخاپورەوە سەردانی کوردستانی کردو لەچەندین باژەر ئاهەنگی گێڕا ، بەتایبەتی بەیادەکانی دامەزراندنی حیزبی شیوعی.
پاش کەوتنی دیکتاتۆرو ڕژێمەکەی بەردەوام سەردانی عێراقی کردوە ،هەر لەوە لەیەکەم سەرانیدا پاش ٢٤ ساڵ بەیەکەمجار بەدیداری [نغم]ی کچی شادبوویەوە.
بەنسبەت فوئاد سالمەوە کەوتنی سەدام ، ئاسودەیی و دیموکراتی و خۆشگوزەرانی بۆ عێراق نەهێنا،تەنها هێندەبوو دەسەڵات لەدیکتاتۆرێکی ناسیۆنالیستەوە گێڕا بۆ دەسەڵاتێکی دواکەوتوی شیعە مەزهەب کە تێڕوانینیان بۆ هونەر و هزری چەپ لەسەدام خراپترە،بۆیە بیرۆکەی گۆڕانەوەی یەکجارەکی بۆ عێراق لە مێشکی خۆی دەرکرد.
وەک خۆی دەڵێت کاربەدەستانی عێراقی دوای سەددام هیچ ڕێزێکیان نەبەخشێم نە بە مێژووی هونەریم و نە بە تێکۆشانم دژی دیکتاتۆر دانەنا ،دەڵێت بۆ گێڕانەووەی مافەکانم کە سەددام زەوتی کردبوو{بەنمونە خانوەکەی لە بەسرە}، چەندین مانگ هاتووچۆیان پێم کرد،لەکۆتیدا هیچم بۆ نەکرا،لەم بارەوە دەڵێت بەئەوەی بیسەلمێنم کە ئێراقیم داوای [کارتی بەشەخۆراک]یان کرد لەم، وەی خۆی گووتی لەژیانمدا کیلۆیەک شەکرم وەرنەگرتوە ،خاوەنی هیچ شتێک نیم گەر مەترەک زەویش بێت، ئەستا ئەمە چ داوایەکی بێمانایە.

لە کۆتا ساڵانی ژیانیدا هونەرمەندی مەزن دووچاری نەخۆشیەکی سەخت بووبوو،هەر بەو هۆیەوە چەندین ساڵ لە چالاکی هونەری دابڕا بوو یا زۆر کەم بوو.دوا کاری هونەری کۆنسێرتێک بوو لە بەغدا کەساڵی ٢٠٠٧ ئەنجامیدا.
بەر لەکۆچی دوایی بەچەند ڕۆژێک ژمارەیەک هونەرمەندی عێراقی لەبوارە جیاجیاکاندا لەنێویاندا سەعدون جابر لە نەخۆشخانەی دیمەشق سەردانیان کرد و مەدالیای ڕێزیان پێ بەخشی کە کەناڵی[الشرقیە] گرتبوویە ئەستۆ.
ئەم هونەرمەندە بەهەڵوێستە لە ڕێکەوتی ٢١/١٢/٢٠١٣ لە نەخۆشخانەیەکی دیمەشق لە تەمەنی (٦٨) ساڵیدا کۆچی دوایی کرد .
لەپاش خۆی خەرمانێک لەگۆرانی و ئاواز و شیعری بەجێهێشت،هاوکات سمعیەکی بەرز و شانازیەکی مەزن و ڕێزێکی زۆری وەک سەرمایەیەکی پڕ بەهاوبایەخ لەدوای خۆی بەمایەوە.
ئەو یەکێک بوو لەو هونەرمەندانەی بیروباوەڕەکەی نەگۆڕیەوە بە هیچ دەسکەوتێک ،ترساندن و فشارو هەڕەشەو هەوڵی کووشتن چۆکی پێ دانەدا ، بەسەربەرزی ژیاو بەسەربەرزیشەوە کۆچی دوایی کرد.
هونەرمەندی کۆچکردوو خاوەنی کۆمەڵێک بەرهەم بوو لەوانە: چەندینی گۆرانی بەهەموو شێوازێکانی باو لە عێراقدا،ئامەرژەنی عودو ئەکۆردیۆن،ئاوازدانان ،شیعر[خاوەنی سێ دیوانی چاپکراوە]، نواندن و بەشداری لە فلیمداو ڕۆڵگێڕان لەچەندین ئەپەرێتدا.

چیرۆکی گۆرانی {مەشکورە}
پاش ئەوەی فوئاد سالم لە پەیمانگای هونەرەجوانەکان وەک وانەبێژ دەردەکرێت،هاتوچۆی بینای ئیزاعەوتەلەفزیۆنی لە قەدەغەدەکرێت،هەروەها ڕێگەی پێنادەن لەهیچ شوێنێک گۆرانی بڵێت ،تەنانەت جارێک لە هۆڵێکی ئاهەنگ دێتە دەرەوە بەکلکە دەمانچە سیمای خوێناوی دەکەن و هەر لەوێشدا هەڕەشەی کووشتنی لێدەکەن.وەک پێشتر ئامازەم پێدا بەی دەردەکەوێت کە ژیانی بووەتە دۆزەخ ،بۆیە بڕیاری دەربازبوون دەدات. مەسەلەی سەفەر لەگەڵ هاوژینەکەیدا(مي جمال) کەئەویش لەبواری نواندندا کاری کردوە باس دەکات ،بەڵام ئەو ڕەتی دەکاتەوە .{ دەنگۆیەک لەئارادابوو کە گوایە لای ئەمن خەبەری لەداوە کە نیازی سەفەری هەیە بەڵام بەبڕوای من ئەمە دوورە لەڕاستیەوە،چونکە گەرکارێکی وای بکردایە بەرلەسەفەر دەستگیریان دەکرد}.
مانگی دەسەمبەری ساڵی ١٩٧٨ سەفەری کوێت دەکات ،پێدەچێت زیرەکانە کوێتی هەڵبژاردبێت چونکە سەفەری عێراقیەکان بۆ کوێت ئاسایی بووە و جێگەی گومان نەبووە.

لە ساڵی [١٩٨٣] لە کویت ئەلبومێک دەردەکات بە ناوی[مشکورە]
ئەم گۆرانیە شیعرو ئاواز و ئەدای هی خودی خۆی بووە .
لەدایک بوونی ئەم گۆرانیە لە ئاکامی ئەو هەواڵە ناخۆشبوو کە پێی دەگات ئەویش هەواڵی جیابوونەوەی هاوژینەکەیەتی لەی {مي جمال} .
پێدەچێت ئەم جیابوونەوەیە پلان و فشاری دەزگاداپڵۆسێنەرەکانی بەعس بووبێت و ئەویش نەیتوانیبێت جێبەجێی نەکات.دیارە مەبەستی موخابەرات لەم کارە ئازاردانی دەروونی بووە.
کاریگەری قووڵی دەروونی لە سەر هونەرمەند بەهەی ئەو ڕێزو خۆشەویستیەوە بووە کە بۆ هاوژینەکەی هەیبوو . وەک لە وشەکانی گۆرانیەکەدا دەردەکەوێت هەرچی هیواو چاوەڕوانی و ئایندەی پڕ ئومێد هەیە هەرەس پێدەنێت .
ئەم مرۆڤە هێندە ڕەوشت بەرز و دڵپاکە، هێشتا بەزمانی ڕێزو شارستانیەوە موخاتەبەی دەکات ،هیچ وشەیەکی بریندارکەر بەکار ناهێنێت ،بەڵکو بە پێچەوانەوە هیوای ئاسودەیی بەدەخوازیت و بەجوانترین پەیڤ ستایشی دەکات . تەنها گلەیی ئەوەیە کە دەڵێت (چاوەڕێم دەکرد گەر بەدرۆش بوایە داوای لێبوردنت بکردایە).
ڕاستە هاوژینەکەی بەوەفایی بەرامبەرری نواد و لەناخەوە زامداری کرد ،بەڵام بووە هەکاری لەدایکبوونی شاکارێکی پڕغەم کە هەرگیز لە یادەوەری گوێگرانی فوئاد سالمدا کاڵ نابێتەوە،گۆرانیەکە پڕاوپڕە لەهەستی بێئازاری دڵەکی شکاو،ئەستەمە کەسێک جارێک گوێی لێبگرێت و دووبارەی نەکاتەوە،ئەم گۆرانیە لەڕووی شیعروئاواز و ئەداوە لەترۆپکدایە.
سەبارەت بە هاوژینەکەی ،واتە {مي جمال} لە ساڵی [٢٠٠٥]دا لە تەمەنی [٦٠] ساڵیدا بە نەخۆشیی کۆچی دوایی کرد.
[[نغم]] ی کچیشی کە شانۆکارو دەرهێنەرێکی بەتوانابوو ئەویش تا ڕادەیەک چیرۆکی باوکی لەکنی دووبارە بوویەوە ،بەوەی لە بوارەکەی خۆیدا زۆر دژایەتی دەکرا ،تا ناچار بوو ئێراق بەجێ بهێڵێت و لە تورکیا بگرسێتەوە.
بەداخەوە ئەم هونەرمەندە لێهاتوە بەهەی نەخۆشیەوە ساڵی (٢٠٢١) لە تەمەنی ٤٨ ساڵیدا لە وڵاتی غەریبیدا کۆچی دوایی کرد.

تێکستی گۆرانی شکورە

....

هاي تاليتها صفيت هيجي وبسرعة مشيتي
رحتي وحتى بالكذب وبالكذب ماتعذريتي
لالالالالالا...لالالالا
خفتي الله ولاحسبتي حساب حوبة دمعي وقليبي وخطيتي

شرد اكلج غير وانا مسافر لديرة غرب
مشكورة تردين ماقصريتي
جنت اشوفج يقظة باحلام السعادة
ودنية مليانة امل
وجنت اشوفج فرح عمري وشمع ليلي
ودهر ايامه عسل
هدمتي بية اشما بنيتي
وكتبتي بية اشما محيتي
يعني شفتيني رجيجي الحال يمعودة اشتفيتي
مشكورة تردين الصدك ماقصريتي
الله يهديك بشبابج غير هاذة شرد اكول
بعد ماضل لي عتب
وانتي والايام صرتي ضيم ضهري والعذول
عجب ياحبيبة عجب
الله يهديج بشبابج غير هذة شرد اكول
بعد ماض لي عتب
وانتي والايام صرتي ضيم ضهري والعذول
عجب ياحبيبة عجب
هدمتي بية اشما بنيتي
كتبتي بيه اشما محيتي
كتاب بيتج جان حرف واحد ما قريتي
مشكورة تردين الصدق ماقصريتي

سـەرنج/ هەر بەڕێزێـک بخـوازێت گـوێ لە گۆرانـى [مشكـورە] بگرێـت دەتوانێت لە يوتوب بەئاسانى بيدۆزێتەوە.

گۆران هەڵەبجەيى